

७० सुमित्रो वाध्यश्चः ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुक्रो वसुकृद्वा । आप्रीसूक्तं (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा,
२ नराशंसः, ३ इळा, ४ बर्हिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उषासानक्ता, ७ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः
सरस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । त्रिष्टुप्

इमां मे अग्ने समिधं जुषस्वेळस्पदे प्रति हर्या घृताचीम् ।

वर्ष्मन्पृथिव्याः सुदिनत्वे अहामूर्ध्वो भव सुक्रतो देवयज्या ॥ १०.०७०.०१

इळस्पदे- वाचां पदे । अग्ने- पावक सर्वभूतहितक्रतो । मे- मम । समिधम् । जुषस्व- सेवस्व ।
घृताचीम्- दीप्तिमच्चन्तीं धियम् । प्रति । हर्य- कामय । पृथिव्याः- भूम्याः । वर्ष्मन्- उच्छ्रितप्रदेशे ।
यज्ञ इति भावः । अहं सुदिनत्वे तन्निमित्तम् । देवयज्या- देवानां पूजया सङ्गतिकरणेन वा । सुक्रतो-
विश्वहितसङ्कल्पभूत । ऊर्ध्वः- उच्छ्रितः । भव ॥१॥

आ देवानामग्रयावेह यातु नराशंसो विश्वरूपेभिरश्वैः ।

ऋतस्य पथा नमसा मियेधो देवेभ्यो देवतमः सुषूदत् ॥ १०.०७०.०२

देवानाम्- देवतानाम् । अग्रयावा- अग्रगामी । नराशंसः- नरस्तुतः । विश्वरूपेभिः- विश्वरूपैः ।
अश्वैः- अश्वोपलक्षितप्राणैः । प्राणा विश्वरूपाः । इह- अत्र । आ यातु- आगच्छतु । मियेधः-
मेघार्हः । ऋतस्य पथा- सत्यमार्गेण । नमसा- देवनमस्कारेण च । देवतमः- अतिशयेन देवः सन् ।
सुषूदत्- अस्मान् प्रेरयतु ॥२॥

शश्वत्तममीळते दूत्याय हविष्मन्तो मनुष्यासो अग्निम् ।

वहिष्ठैरश्वैः सुवृता रथेना देवान्वक्षि नि षदेह होता ॥ १०.०७०.०३

शश्वत्- नित्यम् । दूत्याय- दौत्याय । अग्निम्- पावकं सर्वभूतहितक्रतुम् । हविष्मन्तः-
चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवन्तः । मनुष्याः । ईळते- स्तुवन्ति । वहिष्ठैः- अतिशयेन वाहकैः ।
अश्वैः- प्राणाख्यैस्तुरगैः । सुवृता- सुवर्तनेन । रथेन- ऋताख्यवाहनेन । को अद्य युङ्क्ते धुरि गा
ऋतस्येति श्रुतेः । देवान्- देवताः । वक्षि- आवह । इह- अत्र । होता- देवाह्वाता सन् । नि सद-
निषीद ॥३॥

वि प्रथतां देवजुष्टं तिरश्चा दीर्घं द्राघ्मा सुरभि भूत्वस्मे।

अहेळता मनसा देव बर्हिर्इन्द्रज्येष्ठं उशतो यक्षि देवान्॥ १०.०७०.०४

तिरश्चा- तिर्यगञ्चनम् बर्हिर्दर्भासनं चित्तासनं वा । देवजुष्टम्- देवसेवितम् । वि प्रथताम्- विस्तृतं भवतु । दीर्घम् । द्राघ्मा- द्राघिम्या भवतु । अस्मे- अस्माकम् । सुरभि- सुगन्धम् । भूतु- भवतु । अहेळता- अक्रोधेन । मनसा- चित्तेन । देव । बर्हिः- हे बर्हिः दर्भासन चित्तासन हे साधनभूमिक अथवा साधनभूमिकमय अग्ने । इन्द्रज्येष्ठान्- इन्द्रमुख्यान् । उशतः- कामयमानान् । देवान् । यक्षि- सङ्गमय उपास्व ॥४॥

दिवो वा सानु स्पृशता वरीयः पृथिव्या वा मात्रया वि श्रयध्वम्।

उशतीद्वारो महिना महद्भिर्देवं रथं रथयुर्धारयध्वम्॥ १०.०७०.०५

दिवः- नभसः । वा । वरीयः- वरम् । सानु- उच्छ्रितं प्रदेशम् । स्पृशत । पृथिव्याः वा मात्रया- भूमिर्यावदस्ति तावद्वा । वि श्रयध्वम्- विस्तृता भवतु । द्वारः- हे देवयानद्वारभूताः । उशतीः- कामयमानाः । रथयुः- रंहणकामाः । महिना- महिम्या । महद्भिः- महात्मभिर्युक्तम् । देवम्- दिव्यम् । रथम्- लक्ष्यप्रापकरंहणप्रतीकं वाहनम् । धारयध्वम्- धारयत ॥५॥

देवी दिवो दुहितरा सुशिल्पे उषासानक्ता सदतां नि योनौ।

आ वा देवास उशती उशन्त उरौ सीदन्तु सुभगे उपस्थे॥ १०.०७०.०६

देवी- देव्यौ । दिवः- चिदाकाशस्य । दुहितरा- पुत्र्यौ । सुशिल्पे- सुष्ठु निर्मिती शोभनरूपिण्यौ । उषासानक्ता- दैवमानुषप्रज्ञे । योनौ- ऋताख्यसदने । नि सदताम्- निषीदताम् । उशन्तः- कामयमानाः । देवासः- देवाः । सुभगे- सौभाग्यवत्यौ । उशती- कामयमाने । वाम्- युवयोः । उरौ- विस्तीर्णे । उपस्थे- स्थाने । आ सीदन्तु- उपविशन्तु ॥६॥

ऊर्ध्वो ग्रावा बृहदग्निः समिद्धः प्रिया धामान्यदितेरुपस्थे।

पुरोहितावृत्विजा यज्ञे अस्मिन्विदुष्टरा द्रविणमा यजेथाम्॥ १०.०७०.०७

ग्रावा- अधिषवणफलकोपलक्षितजडशरीरम् । ऊर्ध्वः- चैतन्यरसनिष्पादनाय उत्कृष्टं भवति ।
बृहदग्निः- सर्वभूतहितक्रतुः । समिद्धः- उद्दीपितः । अदितेः- अखण्डप्रकृतेः । उपस्थे- स्थाने । प्रिया
धामानि- प्रेमपात्रसदनान्युपासकस्य सन्ति । अस्मिन्- एतस्मिन् । यज्ञे । पुरोहितौ- पुरतो हिताय
स्थितौ । ऋत्विजा- आचार्यौ । विदुष्टरा- अतिशयेन विद्वांसौ । द्रविणम्- सम्पत्प्राप्त्यर्थम् । आ
यजेथाम्- अस्मदर्थं यज्ञं कुरुताम् ॥७॥

तिस्रो देवीर्बर्हिर्दिदं वरीय आ सीदत चकृमा वः स्योनम् ।

मनुष्वद्यज्ञं सुधिता हवीषीळा देवी घृतपदी जुषन्त ॥ १०.०७०.०८

तिस्रो देवीः- मन्त्राधिदेवता इळा तदन्तर्गता रसप्रचोदनाधिदेवता सरस्वती तदन्तर्गता
अखण्डप्रकृतिरदितिर्मही । वरीयः- श्रेष्ठम् । इदम्- चित्ताकाशम् । आ सीदत- उपविशत । वः-
युष्मदर्थम् । स्योनम्- विस्तीर्णमिदम् । चकृम- कृतवन्तः । मनुष्वद्यज्ञम्- ज्ञानयज्ञम् । मन ज्ञाने ।
सुधिता- ध्यानमयानि । हवीषि- हव्यानि । इळा । देवी- सरस्वती । घृतपदी- ज्योतिष्मती भारती ।
जुषन्त- इमास्तिस्रः सेवन्ताम् ॥८॥

देव त्वष्टर्यद्ध चारुत्वमानज्यदङ्गिरसामभवः सचाभूः ।

स देवानां पाथ उप प्र विद्वाँ उशन्यक्षि द्रविणोदः सुरत्नः ॥ १०.०७०.०९

देव । त्वष्टः- तनूकरणाधिदेवत । चारुत्वम्- कल्याणम् । आनट्- व्याघ्रोषि । अङ्गिरसाम्-
अङ्गनशीलानामुपासकानाम् । सचाभूः- सहभावी । अभवः । द्रविणोदः- हे सम्पदायक । सः-
तादृशः । देवानां पाथः- दिव्यानुभूतीः । उशन्- कामयमानः । विद्वान्- ज्ञानी सन् । सुरत्नः-
रमणीयः सन् । उप प्र यक्षि- उपास्व सङ्गमय ॥९॥

वर्नस्पते रशन्या नियूया देवानां पाथ उप वक्षि विद्वान् ।

स्वदाति देवः कृण्वद्धवीष्यवतां द्यावापृथिवी हव मे ॥ १०.०७०.१०

वनस्पते- वृक्षाधिदैवत धार्मिकभौमभोग । रशनया- प्रेमपाशेन । नियूय- बद्ध्वा । विद्वान्- ज्ञानी
सन् । देवानाम्- देवतानाम् । पाथः- अनुभवम् । उप वक्षि- आवह । देवः । स्वदाति- स्वदयतु ।
हवीषि- देवहव्यानि । कृणवत्- करोतु । द्यावापृथिवी- द्यावापृथिव्यौ । मे- मम । हवम्- आह्वानम् ।
अवताम्- रक्षताम् ॥१० ॥

आग्नें वह वरुणमिष्ट्यै न इन्द्रं दिवो मरुतो अन्तरिक्षात् ।

सीदन्तु बर्हिर्विश्व आ यजत्राः स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम् ॥ १०.०७०.११

अग्ने- सर्वभूतहितकृतो । वरुणम्- ऋताधिदैवतम् । इष्ट्यै- सदिच्छायै । नः- अस्मदर्थम् । आ वह ।
दिवः- चित्ताकाशात् । इन्द्रम्- ईशनाधिदैवतम् । अन्तरिक्षात्- प्राणमयकोशात् । मरुतः-
प्राणविशेषान् आवह । विश्वे यजत्राः- सर्वे पूज्याः । बर्हिः- दर्भासने चित्तासने वा । आ सीदन्तु-
उपविशन्तु । स्वाहा । अमृताः- अमृतस्वरूपाः । देवाः । मादयन्ताम्- तुष्यन्तु ॥११ ॥